

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και άλλες διατάξεις»

Με το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση Νσχ, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από τη Διάρκη Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων, προτείνονται ρυθμίσεις για τη θωράκιση της ελληνικής οικονομίας από τις επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, με την ενίσχυση της ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το υπό εξέταση Νσχ θέτει τις βασικές ρυθμίσεις, για την εξειδίκευση και εφαρμογή των οποίων προβλέπεται η έκδοση αποφάσεων του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, ενώ κατά περίπτωση προβλέπεται και προηγούμενη εισήγηση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Παρατηρείται στο σημείο αυτό ότι στις επί μέρους διατάξεις του Νσχ χρησιμοποιούνται εκ περιτροπής οι όροι «ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες», «τράπεζες» και «πιστωτικά ιδρύματα». Ενδεχομένως, θα ήταν σκόπιμη η ενιαία χρήση του όρου «πιστωτικά ιδρύματα» η οποία ακολουθείται και από τον ν. 3601/2007 («Ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών»).

Με το άρθρο 1 του Νσχ παρέχεται η δυνατότητα σε πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος -ανεξαρτήτως εάν οι κινητές αξίες τους είναι εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά- να εκδίδουν εξαγοράσιμες προνομιούχες μετοχές οι οποίες αναλαμβάνονται από το Ελληνικό Δημόσιο μέχρι την 31.12.2009, με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Οι μετοχές αυτές:

α) Εκδίδονται με τιμή διάθεσης την ονομαστική αξία των κοινών μετοχών της τελευταίας έκδοσης.

β) Έχουν «τις εν γένει ιδιότητες βάσει των οποίων γίνονται δεκτές ως κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3601/2007 και των κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδιδόμενων αποφάσεων της Τράπεζας της Ελλάδος» (παρ. 3). Παρατηρείται ότι, στο πλαίσιο της παραδοσιακής διάκρισης των μορφών χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σε κεφάλαιο (ίδια κεφάλαια) και χρέος (αλλότρια κεφάλαια), οι εξαγοράσιμες μετοχές συνιστούν υβριδική μορφή χρηματοδότησης, υπό την έννοια ότι εμφανίζουν χαρακτηριστικά αμφότερων των ανωτέρω τρόπων χρηματοδότησης (βλ., σχετικώς, Βασ. Τουντόπουλο, Κεφάλαιο και Χρέος: Διάκριση και Υβριδικά Μορφώματα, Εισήγηση στο 18ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Νοέμβριος 2008). Συμφώνως προς το άρθρο 64 παρ. 3 της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ σχετικώς με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, τα κράτη μέλη ή οι αρμόδιες αρχές μπορούν, υπό προϋποθέσεις, να περιλαμβάνουν στα ίδια κεφάλαια σωρευτικές προνομιούχες μετοχές καθορισμένης διάρκειας εφόσον η αρχική διάρκειά τους είναι τουλάχιστον πενταετής. Στο πλαίσιο αυτό έχει γίνει δεκτό με την υπ' αριθ. 2587/2007 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ότι οι προνομιούχες μετοχές ορισμένης διάρκειας που παρέχουν δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος περιλαμβάνονται στα πρόσθετα στοιχεία των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων (Lower Tier 2 Capital). Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι, κατά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32, οι εξαγοράσιμες μετοχές χαρακτηρίζονται, υπό προϋποθέσεις, ως χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και όχι ως συμμετοχικοί τίτλοι.

γ) Παρέχουν δικαίωμα σταθερής απόδοσης 10% επί του εισφερόμενου κεφαλαίου. Ενόψει της ρύθμισης του άρθρου 44α του κ.ν. 2190/1920 με την οποία προβλέπεται ότι η καταβολή στους μετόχους μερισμάτων ή τόκων από μετοχές δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των αποτελεσμάτων της τελευταίας χρήσης (προσαυξημένο με τα κέρδη προηγούμενων χρήσεων και τα αποθεματικά των οποίων επιτρέπεται και αποφασίζεται η διανομή), δημιουργείται προβληματισμός ως προς το τι θα ισχύσει σε περίπτωση που τα ανωτέρω ποσά δεν επαρκούν για να καλύψουν τη θεσπιζόμενη σταθερή απόδοση 10%. Εν προκειμένω θα ήταν ίσως σκόπιμο να προβλεφθεί εάν αυτά θα καταβάλλονται κατά παρέκκλιση της προαναφερθείσας ρύθμισης του άρθρου 44α του κ.ν. 2190/1920 ή θα ισχύει η ρύθμιση του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 3 του κ.ν. 2190/1920 (μεταφορά του δικαιώματος προνομιακής καταβολής μερίσματος στις επόμενες χρήσεις).

Παρατηρείται, περαιτέρω, ότι η αντικατάσταση κατά την επεξεργασία του Νσχ στη Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων του όρου «σταθερό μέρισμα» από τον όρο «σταθερή απόδοση» ενδέχεται να δημιουργήσει ερμη-

νευτικές αμφισβητήσεις ως προς τον χαρακτήρα της «απόδοσης» αυτής ως μερίσματος ή τόκου (πρβλ. άρθρο 3 παρ. 2 του κ.ν. 2190/1920 που ορίζει ότι οι προνομιούχες μετοχές μπορεί να παρέχουν σταθερό μέρισμα αλλά και απόληψη τόκου). Η διάκριση αυτή έχει ουσιαστικές φορολογικές συνέπειες δεδομένου ότι ο τόκος, σε αντίθεση με το μέρισμα, αποτελεί δαπάνη εκπιπτόμενη από τα ακαθάριστα έσοδα του πιστωτικού ιδρύματος, ενώ ενδεχομένως επηρεάζει και τη λογιστική αναγνώριση των εν λόγω μετοχών.

δ) Παρέχουν δικαίωμα ψήφου στη Γενική Συνέλευση των προνομιούχων μετόχων.

ε) Παρέχουν δικαίωμα συμμετοχής εκπροσώπου του Ελληνικού Δημοσίου στο διοικητικό συμβούλιο των πιστωτικών ιδρυμάτων, ο οποίος έχει δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τους γενικούς διευθυντές και τους αναπληρωτές τους, εφόσον κρίνει ότι η απόφαση αυτή δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει ουσιαστικά τη φερεγγυότητα και την εύρυθμη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος. Στο πλαίσιο αυτό θεσπίζεται επίσης ανώτατο όριο στις ως άνω αποδοχές και καταργούνται οι πάσης φύσεως πρόσθετες απολαβές (bonus) των ανωτέρω προσώπων για την περίοδο εφαρμογής του άρθρου 1 του Νσχ, ήτοι μέχρι την εξαγορά των μετοχών. Για την ίδια περίοδο θεσπίζεται επιπροσθέτως ως ανώτατο το ποσοστό των καθαρών κερδών το οποίο προβλέπεται ως ελάχιστο από το άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 148/1967 για τη διανομή μερίσματος στους μετόχους. Για τα ανωτέρω θέματα ο εκπρόσωπος του Δημοσίου παρίσταται και στη Γενική Συνέλευση των κοινών μετόχων με δικαίωμα αρνησικυρίας κατά τη συζήτηση και λήψη απόφασης.

στ) Παρέχουν δικαίωμα προνομιακής ικανοποίησης του Δημοσίου ως μετόχου από το προϊόν εκκαθάρισης του πιστωτικού ιδρύματος έναντι όλων των άλλων μετόχων.

ζ) Δεν είναι μεταβιβάσιμες σε τρίτα πρόσωπα και δεν είναι δεκτικές εισαγωγής σε οργανωμένη αγορά.

η) Εξαγοράζονται υποχρεωτικώς από τα πιστωτικά ιδρύματα στην τιμή διάθεσής τους μετά από την πάροδο πέντε ετών ή προαιρετικώς σε προγενέστερο χρόνο, αλλά πάντως μετά την 1.7.2009, με έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Σε περίπτωση που η εξαγορά τους δεν καθίσταται δυνατή λόγω του ότι δεν πληρούνται οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας που θέτει η Τράπεζα της Ελλάδος, με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, μετά από εισήγηση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, μετατρέπονται σε κοινές μετοχές ή σε μετοχές άλλης κατηγορίας υφιστάμενης κατά τον χρόνο μετατροπής.

θ) Εκδίδονται, κατά παρέκκλιση της εταιρικής νομοθεσίας και του καταστατικού των πιστωτικών ιδρυμάτων, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του πιστωτικού ιδρύματος, η οποία λαμβάνεται το αργότερο μέχρι την 1.2.2009 με απλή απαρτία και πλειοψηφία (άρθρα 29 παρ. 1 και 2 και 31 παρ. 1 του κ.ν. 2190/1920), με σύντμηση των προθεσμιών σύγκλησης στο ένα τρίτο των ελάχιστων προβλεπόμενων στον κ.ν. 2190/1920 (άρθρα 26 παρ. 1 και 29 παρ. 2 και 4) και δεν ανακαλείται.

Προβλέπεται, περαιτέρω, η έναντι προμήθειας ή και επαρκών εξασφαλίσεων παροχή εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου μέχρι του ποσού των 15 δισεκατομμυρίων ευρώ προς πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον καλύπτουν τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας που τίθεται από αυτή, για δάνεια που θα συναφθούν μέχρι την 31.12.2009 με ή χωρίς έκδοση τίτλων και θα έχουν διάρκεια από τρεις μήνες μέχρι πέντε έτη. Μέχρι τη λήξη της παρεχόμενης εγγύησης το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να συμμετέχει μέσω εκπροσώπου του στο διοικητικό συμβούλιο των πιστωτικών ιδρυμάτων με τα ίδια «έννομα αποτελέσματα» (ορθότερα: δικαιώματα) που προβλέπονται στο άρθρο 1 παρ. 3 του Νσχ (άρθρο 2).

Ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, εξ άλλου, δύναται να εκδίδει μέχρι 31.12.2009 τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου διάρκειας έως πέντε ετών, μέχρι συνολικού ύψους οκτώ δισεκατομμυρίων ευρώ, τους οποίους θα διαθέτει απευθείας σε πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον καλύπτουν τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας που τίθεται από αυτή, έναντι σχετικής προμήθειας και επαρκών εξασφαλίσεων (άρθρο 3).

Προβλέπεται δυνατότητα ανακατανομής των κονδυλίων που διατίθενται για την εφαρμογή των προτεινόμενων άρθρων 2 (παροχή εγγυήσεων) και 3 (διάθεση τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου), διατηρουμένου του ανώτατου συνολικού ύψους τους (άρθρο 4).

Θεσπίζεται επίσης υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων, στα οποία διατίθενται τίτλοι του Ελληνικού Δημοσίου κατά το άρθρο 3 του Νσχ, να χρησιμοποιούν το προϊόν ρευστοποίησης των τίτλων αυτών για τη χορήγηση στεγαστικών δανείων, όπως και δανείων προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις με ανταγωνιστικούς όρους, ενώ προβλέπεται η δυνατότητα παροχής εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου, κατά το άρθρο 2 του Νσχ, και για χορηγήσεις προς επιχειρήσεις ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη της χώρας (άρθρο 5).

Προς εξασφάλιση δανείων ή πιστώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα δύναται να παρέχεται υπέρ του Δημοσίου ή της Τράπεζας της Ελλάδος ασφάλεια

επί απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος κατά τρίτων, με μόνη τη σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του ιδρύματος, χωρίς την τήρηση των απαιτήσεων δημοσιότητας που προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία (άρθρο 6).

Το Νοσχ συμπληρώνεται με ρύθμιση η οποία αφορά στην παράταση της προθεσμίας για την έκδοση προκήρυξης με αντικείμενο τη χορήγηση τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών αδειών μέχρι την 30.6.2009, η οποία είχε προβλεφθεί το πρώτον με την παρ. 7 εδ. β του άρθρου 15 του ν. 3444/2006 (άρθρο 7).

Με την ακροτελεύτια διάταξη προσδίδεται αναδρομική ισχύς στις διατάξεις του προτεινόμενου Νοσχ από την ημέρα της κατάθεσής του στη Βουλή (23.10.2008).

Επισημαίνεται, τέλος, ότι για τις ρυθμίσεις του Νοσχ με τις οποίες παρέχεται κρατική ενίσχυση προς τα πιστωτικά ιδρύματα, λαμβάνεται έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως προς τη συμβατότητά τους με το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού.

Αθήνα, 17.11.2008

Οι εισηγητές
Γεωργία Μακροπούλου
Γιώργος Φωτόπουλος
Ειδικοί επιστημονικοί συνεργάτες

Ο προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών